

Παντελής Καλαϊτζίδης, Δρ. Θ.
Διευθυντής Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών Βόλου
Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της European Academy of Religion

Χαιρετισμός στο Επιμορφωτικό Σεμινάριο Θεολόγων Καθηγητών
«Οι Παραβολές του Ιησού: Αξιοποιώντας σύγχρονα ερμηνευτικά εργαλεία»
Άγιος Λαυρέντιος Πηλίου
25 Ιουλίου 2025

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Με χαρά σας καλωσορίζω εκ μέρους της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών στο θερινό επιμορφωτικό σεμινάριο για θεολόγους εκπαιδευτικούς, που η Ακαδημία μας διοργανώνει για τέταρτη χρονιά και που εφέτος έχει ως θέμα του: «Οι Παραβολές του Ιησού: Αξιοποιώντας σύγχρονα ερμηνευτικά εργαλεία». Σας υποδεχόμαστε και σας καλωσορίζουμε στον όμορφο και φιλόξενο Άγιο Λαυρέντιο του Πηλίου, μεταφέροντας τις ευχές και ευλογίες του Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ιγνατίου, ο οποίος θα είναι μαζί μας την Κυριακή το απόγευμα.

Η Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών, που ιδρύθηκε το έτος 2000 και που από το 2014 έχει το καθεστώς του αναγνωρισμένου από την Πολιτεία Ερευνητικού Κέντρου, λειτουργεί ως ένα εργαστήριο σκέψης και διαλόγου της Εκκλησίας με τη διανόηση και την κοινωνία, οργανώνοντας ετήσιους θεματικούς κύκλους σπουδών, διεθνή σεμινάρια, συνέδρια και εκδόσεις και συνεργαζόμενη προς τούτο με ποικίλους ακαδημαϊκούς και επιστημονικούς φορείς, οικουμενικούς και διαθρησκειακούς οργανισμούς, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εκδοτικούς οίκους και επιστημονικά περιοδικά, καθιστώντας έτσι τον Βόλο και τη Μητρόπολη Δημητριάδος τόπο συνάντησης και διαλόγου.

Η Ακαδημία έχει καταστεί ευρύτατα γνωστή λόγω κυρίως της σύγχρονης θεματολογίας της, και της προσπάθειας που εδώ και χρόνια καταβάλλει για την κριτική συζήτηση της σχέσης Ορθοδοξίας και νεωτερικότητας, Ορθοδοξίας και μοντέρνου/μεταμοντέρνου κόσμου, Ορθοδοξίας και εθνικισμού, Ορθοδοξίας και πολιτικής, Ορθοδοξίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και για την εν γένει συζήτηση για τη σχέση Ορθοδοξίας και δημοκρατίας, κράτους και Εκκλησίας, Ορθοδοξίας και επιστήμης, θεολογίας και μοντέρνας λογοτεχνίας, ή ακόμη για τη συζήτηση για θέματα φύλου και τη θέση της γυναίκας στην Εκκλησία, για την ανανέωση του Μαθήματος των Θρησκευτικών (ΜτΘ), για τη συμμετοχή των Ορθοδόξων στην οικουμενική κίνηση και τους διαθρησκειακούς διαλόγους, με άλλα λόγια για την ειλικρινή αναμέτρηση με όψεις της Ορθόδοξης παράδοσης, μακριά από κάθε ανιστορική ή μυθοποιητική προσέγγιση.

Καρπός της παραπάνω προσπάθειας είναι η έκδοση και κυκλοφορία από μεγάλους εκδοτικούς οίκους και πιο πρόσφατα από την «Εκδοτική Δημητριάδος», το εκδοτικό τμήμα της Ακαδημίας μας, των πρακτικών των συνεδρίων και σεμιναρίων που διοργανώνουμε, ενώ παράλληλα η Ακαδημία, σε συνεργασία με φορείς του εξωτερικού, έχει εγκαινιάσει ένα πρόγραμμα μεταφράσεων των εκδόσεών της, πρωτίστως στα αγγλικά, αλλά και στα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ιταλικά, τα ρουμανικά και τα σερβικά.

Όλα αυτά τα έτη η Ακαδημία του Βόλου λειτούργησε κριτικά και διαλογικά τόσο προς τη θύραθεν κοσμική διανόηση, όσο και προς την θεσμική Εκκλησία και την ακαδημαϊκή θεολογία, αναλαμβάνοντας τον ρόλο του «κριτικού συνομιλητή» τόσο της θεσμικής Εκκλησίας όσο και ευρύτερα της κοινωνίας,

επιβεβαιώνοντας έτσι την άποψη που θέλει τη θεολογία να είναι η «κριτική θεωρία του Χριστιανισμού» για να θυμηθούμε την ωραία διατύπωση του Καθηγητή Κωνσταντίνου Δεληκωσταντή.

Μέρος της διαλογικής ατζέντας της Ακαδημίας μας είναι όχι απλώς η συζήτηση της σχέσης Ορθοδοξίας και μοντέρνου/μεταμοντέρνου κόσμου, το άνοιγμα με άλλα λόγια της θεολογικής σκέψης στο σύγχρονο προβληματισμό, αλλά και η ενεργός συμμετοχή της σε καινοτόμες επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις αναφορικά με το ΜτΘ που από το σχολικό έτος 2007-2008 έως σήμερα διοργάνωσε για τους θεολόγους καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και πιο πρόσφατα για τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας.

Η επικρατούσα αντίληψη ταυτίζει το ΜτΘ, αλλά και τη θεολογία ευρύτερα, με τη συντήρηση και τη στασιμότητα, με την καθήλωση σε ξεπερασμένα σχήματα και ιδέες. Η γνωριμία και εξοικείωση, όμως, με την ίδια τη θεολογία και τις βιβλικές, πατερικές και σύγχρονες πηγές της, θα μας δώσει την ευκαιρία να διαπιστώσουμε ότι η παράδοση της Ορθοδοξίας στην αυθεντική εκδοχή της αναφέρεται μάλλον στο νέο, στο «καινόν», συνδέεται περισσότερο με την ανανέωση παρά με τη συντήρηση. Όπως σημειώνει με έμφαση δεκαετίες πριν, ο μεγάλος Έλληνας θεολόγος Νίκος Νησιώτης, «η Παράδοσις της Ορθοδοξίας [...], δεν είναι το τετελεσμένο και πληρωμένο γεγονός των παρελθόντων αιώνων, αλλ' η κλήσις για την πλήρωσί του στο μέλλον. [...] Η Παράδοσις από αυτή την Αρχή κατανοουμένη είναι το “καινόν”, το νέο, αυτό που εισβάλλει στον κόσμο για να ανακαινίση τα πάντα μια φορά με το Χριστό και μετά συνεχώς με το Άγιο Πνεύμα δια της Εκκλησίας». Η Παράδοση, λοιπόν, από αυτή τη σκοπιά ειδωμένη, δεν είναι νεκρό γράμμα, νοσταλγική επανάληψη ή άκριτη αποδοχή και συνέχιση του παρελθόντος, αλλά δημιουργική εν Αγίω Πνεύματι συνέχεια και άνοιγμα στο μέλλον, στον αναμενόμενο νέο κόσμο της βασιλείας του Θεού. Στην προοπτική αυτή λοιπόν μαθαίνουμε να βλέπουμε το παρελθόν δυναμικά και όχι στατικά, να το αντικρύζουμε όχι μόνο πιο δημιουργικά αλλά και πιο πνευματικά. Να κατανοούμε ότι το παρελθόν όχι μόνο δεν καθορίζει ή δεν δυναστεύει το μέλλον, αλλά μας καλεί να το επανερμηνεύσουμε, να το μεταμορφώσουμε και να το ανακτήσουμε δημιουργικά, δίνοντάς του ένα μέλλον, γιατί το παρελθόν μπορεί να κρύβει το δικό του ανεκπλήρωτο μέλλον, για να επαναλάβουμε τις ωραίες διατυπώσεις του Paul Ricœur και του μαθητή του Richard Kearney.

Στην ελπιδοφόρα και αισιόδοξη αυτή προοπτική μας χειραγωγούν κατεξοχήν οι παραβολές της Καινής Διαθήκης, οι παραβολές της Βασιλείας, που αποτελούν το θέμα του φετινού σεμιναρίου μας και στο οποίο, όπως σημειώνεται και στο κείμενο αναγγελίας του φετινού σεμιναρίου, «αξιοποιώντας σύγχρονα ερμηνευτικά εργαλεία (όπως, για παράδειγμα, της αφηγηματολογίας και των θεωριών για τη μεταφορά και τη διακειμενικότητα) αλλά και παλαιότερες ερμηνείες, θα αναζητήσουμε το παράδοξο της Βασιλείας του Θεού που περιγράφουν οι παραβολές, θα διερευνήσουμε τις προκλήσεις που θέτει το ανοικτό συνήθως τέλος τους και θα αναλογιστούμε τη σημασία που μπορεί να έχουν για τον σημερινό άνθρωπο. Θα έχουμε έτσι την ευκαιρία να συνειδητοποιήσουμε πόσο σημαντικό είναι να εντάσσουμε στη διδακτική μας πρακτική βιβλικά κείμενα και κυρίως κείμενα της Καινής Διαθήκης».

Το «μέγιστον μάθημα» μιας αυθεντικής θεολογίας είναι ότι η Ορθοδοξία κινδυνεύει από τη στασιμότητα και την ακινησία, από την απειλούμενη ιστορική περιθωριοποίηση και όχι από την οικεία, από την παράδοσή της, εν Αγίω Πνεύματι δημιουργική συνάντηση με το καινούργιο. Όπως σημειώνει πριν από 70 περίπου χρόνια ο μεγάλος Ρώσος θεολόγος της διαφοράς Βλαδίμηρος Λόσκι, «δεν παραμένει τις εν τη Παραδόσει δια μιας ιστορικής αδρανείας φυλάττων ως “παράδοσιν ληφθείσαν εκ των Πατέρων” παν ό,τι δια της δυνάμεως της συνηθείας κολακεύει θεοσεβή τινά συναισθηματισμόν. Αντιθέτως, τότε είναι που τας πλείστας φορές κινδυνεύει τις να ευρεθή τελικώς εκτός του Σώματος του Χριστού, όταν υποκαταστήση την Παράδοσιν του ζώντος εν τη

Εκκλησία Αγίου Πνεύματος με το είδος αυτό των “παραδόσεων”. Δεν πρέπει να πιστεύουμε ότι μόνη η συντηρητική στάσις είναι σωτηριώδης, ούτε ότι οι αιρετικοί υπήρξαν πάντοτε “νεωτερισταί”».

Ως Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου κατανοούμε, λοιπόν, ότι ενόψει των ταχύτατων αλλαγών και των νέων προγραμμάτων σπουδών, η ανανέωση και η σοβαρή επιμόρφωση δεν είναι πολυτέλεια αλλά ζωτική ανάγκη για τους εκπαιδευτικούς. Θεωρώ ότι η μεταξύ μας συνάντηση και γνωριμία προσφέρουν ευκαιρίες αμοιβαίου πλουτισμού και νέων εμπειριών, ενώ από τα βιωματικά σεμινάρια και την προσφερόμενη γνώση μόνο «καλά νέα» και ελπιδοφόρα μηνύματα μπορούν να προκύψουν.

Η παρούσα, όμως, επιμόρφωση αποκτά ξεχωριστό νόημα και σημασία υπό το φως των πρόσφατων ευρύτερων εξελίξεων. Η έξαρση των ποικίλων θρησκευτικών φανατισμών, η εργαλειοποίηση της θρησκευτικής πίστης προς χάριν αλλότριων σκοπών ή ακόμη η θρησκευτική δικαιολόγηση της βίας, θα πρέπει να μας προβληματίσουν για το αν η διάχυτη άγνοια ή και η υποτίμηση των θρησκευτικών λεγόμενων ζητημάτων είναι η ενδεδειγμένη στάση έναντι όλων αυτών των προκλήσεων. Η ανθρωπότητα εισέρχεται σε αχαρτογράφητα νερά, ενώ όλο και πιο πολύ έχουμε την αίσθηση ότι έρχεται ένας «Νέος Μεσαίωνας», ότι οι πάσης φύσεως και προέλευσης ολοκληρωτισμοί και φασισμοί απειλούν την ελευθερία, τη δημοκρατία, την ειρήνη και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, αυτό δηλαδή που εμείς οι θεολόγοι ονομάζουμε «εικόνα του Θεού στον άνθρωπο». Απάντηση στην επερχόμενη αυτή βαρβαρότητα δεν μπορεί να δοθεί χωρίς πνευματικά ριζώματα αλλά και δίχως παιδεία και μόρφωση. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι παρόλη τη σκόνη που έχει επικαθήσει στη δισχιλιετή πορεία του, ο αυθεντικός χριστιανισμός εξακολουθεί να αποτελεί δύναμη αντίστασης, ελευθερίας και ελπίδας και ότι επιπλέον, το θρησκευτικό μάθημα, παρόλα τα προβλήματα ή και τις αποτυχίες του αν θέλετε, μπορεί να διδάξει αγάπη και ελευθερία, αλληλοσεβασμό και αλληλεγγύη ή να βοηθήσει τους μαθητές στις πνευματικές και υπαρξιακές τους αναζητήσεις.

Με τις σκέψεις αυτές χαιρετίζω το παρόν επιμορφωτικό σεμινάριο, ευχόμενος καλή επιτυχία στις εργασίες του και ευχαριστώντας εκ βάθους καρδιάς όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίησή του και ιδιαιτέρως:

- Τον Σεβ. Μητροπολίτη Δημητριάδος κ. Ιγνάτιο για τη συνεχή στήριξη και εμπιστοσύνη στο έργο της Ακαδημίας και στη διοργάνωση του σεμιναρίου.
- Την Καθηγήτρια της Καινής Διαθήκης στο ΑΠΘ και Μέλος του Δ.Σ. της Ακαδημίας μας Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, για την πρόθυμη ανταπόκρισή της στην πρόσκλησή μας να λειτουργήσει ως επιμορφωτής του παρόντος σεμιναρίου.
- Τα μέλη της Επιμορφωτικής Ομάδας της Ακαδημίας και Συντονιστές των ομάδων εργασίας, Απόστολο Μπάρλο, Βάσω Γώγου και Χρήστο Φραδέλλο για την έμπνευση αλλά και τις άοκνες και ανύστακτες προσπάθειές τους για τον σχεδιασμό και την προετοιμασία του παρόντος σεμιναρίου.
- Τους συνεργάτες της Ακαδημίας Θεολογικών Σπουδών και ιδιαιτέρως την ακούραστη Βαλίλα Γιαννουτάκη για τον κόπο της προετοιμασίας και διοργάνωσης.
- Τον Ιερό Ναό του Αγίου Αποστόλου του Νέου και ιδιαιτέρως τον Προϊστάμενό του π. Δημήτριο Γιαννούλη για την παραχώρηση της αίθουσας εργασιών και για την πολύπλευρη υποστήριξη του εγχειρήματός μας.

- Τελευταίους, αλλά όχι έσχατους, όλες και όλους εσάς που διανύσατε χιλιόμετρα και μας εμπιστευτήκατε σε αυτό το σημαντικό, και πρωτότυπο πιστεύουμε, παιδαγωγικό και θεολογικό «ταξίδι»!

Καλή επιτυχία στις εργασίες του επιμορφωτικού μας σεμιναρίου!